

Könyvszemle

Ignazio Silone: Utazás Párizsba

(Präger kiadás)

Silone régi, ismert témája kerül újabb feldolgozásra ebben a novellás kötetben. Az anyag a régi, a cafónik nyomorúságos esellett eleite, anyagi szegénysége és szellemi sötétsége, de a feldolgozás és témakezelés újszerű alkotás formájában kerül ki a művész kezei közül. Mint maga, a falusi élet: a keret, az életviszonyok ugyanazok. A pap minden vasárnan ugyanazokat a szavakat mormolja, a vén asszonyok babonás meséket mondogatnak sűrű keresztvetések közepette. A szőlő is beérik minden ésszel s a kukoricaliszt is csak telen élvezhető, mert várára megdohosodik, savanyú lesz és az embernek még evés előtt hányingere támad.

Csak ritkán akad valaki, aki megunva a polentát, külföldre kívánczik. Ez felrázza a falut. A cafóniknak nem szabad elhagyniok falujukat, szűkebb hazájukat, mert a városban úgy is sok már a munkanélküli, minek még szaporítani őket? Kivándorolni nem lehet, mert az államnak kell a katona. De hova is menne a cafóni? Csak ördögmesékben hall a világról, a falun kívül a gonosz uralkodik. És végeredményben ahhoz, hogy valaki polentát, egyen, nem szükséges Párisba menni. A cafónik összetartanak. A carabinieriokhoz sose jut el aülő hang. Útálják őket. Ha róluk van szó, még kicsinyes torzsalkodásaikat is félreteszik. Ellenséggel szemben egységesen kell fellépni. Ez még távolról sem jeleni, hogy a cafónik lázadásra lennének képesek. A cafóni-lázadás csak tradicionális briganti módon képzelhető el. Az elégedetlenség nem képes áttörni a szellemi sötétségen, a babonán és a hagyományon és a carabinieriin. Itt még a lázadás is csak a hagyományok útján juthat kifejezésre.

Nehéz, lenyomott sorsok. Az élet észrevehetetlen csigalassúsággal halad. A fejlődés csak zavarokat, újabb gondokat okoz, de a halott sirató asszonyok nem szaladhatnak a halottas kocsi után csúffá téve önmagukat és a halottat, a nyilvános írtnoknak is alig jut már valami munka, ma már majdnem minden buta liba tud írni-olvasni és szerelmi levelezését sajátkezűleg bonyolítja le. Ezért is olyan boldogtalan a világ! Minden tapasztalat nélkül önmaga akarja irányítani mindenki a saját sorsát, ahelyett, hogy azt gyakorlott kezekre, tapasztalatokban gazdag emberre bízna.

Talán csak az a lassan megnyilvánuló haladás az egyetlen biztató ezekben a novellákban. Ha ezek a jelenségek nem lennének, szinte végzetszerű képeket mutatna be Silone. A cafóni buta, korlátolt, babonás, gyáva cafóni maradna és a carabinieriok időtlen időkhig ott cirkálnának a falú és város között őrizve a polgári és isteni rendet és nyugalmat.

Kalmár István

Ehrenburg új könyve: Éjjel-nappal, éjjel-nappal (Präger kiadás)

Az orosz fakivitel legfontosabb gócpontján: a hideg északi erdők, világos, sarki éjszakák, a fehér éji homály világában, a rövid napok különös hatású napsugara alatt játszódik le Ilja Ehrenburg legújabb, magyarul megjelent regénye, az: *Éjjel-nappal, éjjel nappal*. Csata folyik. Gazdasági csata. Egy új világrend megszervezésének fontos epizódja ez a csata. A fa fegyelmezett leeresztése a Dvina folyó duzzadt vizén a Fehér tengerre. A tengeren ólálkodó svéd hajó lesi, hajó mikor kormányozzák rosszul a fát, mikor, zúdulnak, szabadulnak ki a tengerre a szétszakadt tutajok, hogy a tengeráramlat vigye, vigye kifelé a fát, a kis tolvaj hajók prédájául... Meg kell tanulni jól kormányozni a fát.

Fűrésztelepek munkájának zaka-
tolása dübörög. Golubjev, a faki-
termelés- és fakiviteli telep vezető-
je irányításával teremtő fiatalok
kelnek birokra az elmaradottság-
gal, tudatlansággal, a széllal, a
vízzel, veszett elemekkel és a kül-
földi tőkésék befurakodni készülő
prókátoraival. Csata folyik. Az
északi sarkkőr vidékére fölvenni a
búza-termelést. Ljassz, a búza, árpa
és zabfajtáknak lángeeszű tudós bá-
bája kísérleti telepen kialakítja az
alkalmas gabonafajtákat s elindul-
nak a kultúrnövények északra.

Folyik a csata, hogy virágga-
ly verbénákkal díszítsék az északi vá-
ros tereit. Új, valóság kifejező mű-
vészetért folyik a csata; képen
szóban, színpadon és előadótérme-
ken. Tökéletesebb munkáért a fű-
résztelepeken és a környező pa-
rasztyvilág megneveléséért. Harc
folyik magasabbrendű tudásért, új
találmányokért és a régi munkata-
pasztalatok minél tökéletesebb éls-
játításáért.

Botlásokon, hibákon keresztül
jutnak el a megértéshez: egy új
emberiség kialakításához. ▽

Az anyagi világ szilaj változtatá-
sával megváltoztatják az emberek
önnönmagukat is.

Hanyag, közömbös, hiú lények
válnak becsületes munkaharcosok-
ká. Csapodár és naiv, ingadozó és
vakbuzgó emberek alakítják ki a
munka hevületében egy új világ
szerelmét, gondolatait, erkölcsét és
munkafegyelmét.

A regény egyik szereplője meg-
jegyzí, hogy a régi regények sze-
replői (Stendhal-t, Turgenyev-et
stb. olvassák) csak szenvedtek,
politizáltak, ám sohase dolgoztak.
Annál többet dolgoznak az Éj-
jel-nappal regényalakjai. Szabad-
idejükben is munkakörük gondol-
talval bírkóznak, a szerelmesek ra-
jongásával szerelve munkájukat, s
továbbképzéssel teszik lehetővé,
hogy a fölmerült akadályokat le-
gyűrjék.

A középkori templomépítők ősz-
szefogó áhítatával dolgoznak ezek
a fiatalok. Nem volt még építés
ilyen erkölcsi erővel az újkorban.

Mert itt is mind, aki teljesítményé-
vel az eredményt elérni segít, a
maga sikerének is érzi a közösség
sikerét.

A jelentéktelen színésznő, az is-
kolában maradi tanároktól elbo-
csájtott festő erőteljes művészé
érik, mihelyt a munkálkodók éle-
tének áradó erejét kifejező eszkö-
zökhöz nyúl.

Leiki válságok, rekord-termelő
iram, gabonák, gyümölcsök és más
kultúrnövények északravitele, a fa-
kitermelés sztahanovizálása...
Mélységes szerelmek a csodálatos
északi éjszakákon, a hideg, sós
tenger zúgásában... Új emberi
bensőség kialakulása a folyamat
szükségszerű lélektani akadályai-
val.

Gyermekek és új művészetek
születése. Könnyekig megható épí-
tőszándék és sikerek sikere, An-
no 1934, a második ötéves terv
mind nekilendülőbb tempójában.

Színes, élő, keménykötésű alakok
Ehrenburg regényének alakjai. Go-
lubjev, a telep vezetője; Mezencev,
a legjobb ifjúmunkás és felesége
Varja; Szincin és szerelme, Vera.
Ljassz a növénynemesítő, Lydia a
jelentéktelen színésznő; Ström, a
külföldi tőkésbérenc; Kolchoz pa-
rasztyok és fafeldolgozó munkások...

Harc folyik, lelket pezdítő küz-
delem, az alkotás magas feszülte-
gének mámorában. Az ébren figye-
lő vezetőket meggondolt útja körül
táncoló fiatalság dala cseng ki a
regény ünnepélyes áradásából. Bol-
dogságos dala ez egy új népi való-
ságnak.

Építenek és szeretnek!... S da-
lólnak, ha temetnek. Igen, temetni
is dalolva temetnek, mert a halot-
tak is a dolgozók dicsőséges munka-
frontján hullanak el. A náluk már
elmúlt világrend szörnyűségeinek
maradványait mosolygják az
északi nap mindent jobban meg-
világító fehérségében.

Az orosz élet fejlődésébe nyújt
felejthetetlen betekintést Ilja Eh-
renburgnak Európa egyik legeuró-
paibb és legmodernebb írójának
ragyogó művészettől duzzadó reme-
ke.

Laták István